

تۈرك يۈردى

تۈرك اوقياقلىرى مركزى ھېيتى طرفىدىن نەشر اولۇنۇر

نومۇر ۲۰

اۋغۇستوس ۱۹۲۶

جلد ۴

جماعت

جماعت حياتىنىڭ تشكىلى عامللارنىڭ اولان موسىقى ايله تياترويه كلنجه ، بوايىكى عامللىك تائىرى بزدە مع التأسف پك محدوددر . موسيقينىڭ حيات اوزرينه اجرا ايتدىكى تائىرلردن بحث ايتىك فضلەدر . بوحقيقى ھەركس كندى نفسى اوزرنده كى تجربه لى ايله ادراك ايتىشدۇر . بوعصرده موسيقيسى اوليان برملت ، قلبى اوليان بر وجودە بگزەر . آوروپادە قونسرو اتوارلرله اورالرك ، مشترك حسلك تيمهسى ، مىلى ذوقك اينجەلمهسى ، معشرى حياتك ظرافت كسب ايتىسى نقطه نظرندن عظيم تائىرلى واددر . بر اوپه رادە طويلاشمى اولان خلق ، هيچ اولمازسه دوت بش ساعتك بر مدت ايچون ، آراسنده كى صنف ، رتبه ، ثروت فرقلىرى اونوتەرق مشترك بروجد وھيجان حياتى ياشايور . بوساعتلك عددى نەقادار تزايد ايدرسه او فردلر آراسنده كى حس وطويغو اشتراكى ووحدتى او نسبتده آرتار . ھله «واغنەر» كى آلمان تاريخنى موسيقي يە نقل ايله ، «چايكوفسكى» كى روس الملىرى موسيقي ايله ترنم ايدن بسته كارلردە يتيشيرلرسه ، موسيقينىڭ معشرى تائىرلى اعجاز كار بر ماھيت ا كتساب ايدر . تياترودە عىنى ماھيتدە اجتماعى بر عاملدر . صحنە اوزرنده انكشاف ايدوب كيدن بر اويون ، صحنە يى تماشا ايدن سىرجيلرك كافەسندە عىنى افكار و حسياتى ايقاع ايدر . جماعتك مختلف صنف ، طبقه وزمرە لرينه منسوب فردلر ، لسانك كى مكمل نمونە سنى اك اىي تلفظ ايدن آغزلىرىن ايشيدىر ، تمثيل ايدىلن حياتك اىي وكوتو جەھتلىرىنى تفریق ايدر ، صحنە اوزرنده ابراز اولنان اخلاقى

[*] بواثر مالمەلدە ۱۹۲۰ سنەسندە يازىلشدر .

فضیلتلری ایستری ایسته من و بلا اختیار تجیل ایدر، وخصائص ردیته به قارشى نفرت
دویار . بوضورتله تیاترو علی العموم اجتماعی عامللرک اک اساسلیسی اولان لسانک،
اخلاقک، مشترک دویغولرک تکامل ، تعالی و توحیدینه خدمت ایدرک فکر و حس
وحدتی تأمین ایدر. اجتماعی و تاریخی حادثه لری موضوع اتخاذ ایدن تیاترولرایسه
شعور ملیتک تکیونی خصوصنده مهم بر عامل ماهیتی اکتساب ایدرلر . معلوم درکه
پارسد ۱۸۷۱ سنه سی انقلابی - و یقتور هوغونک «هرمانی» نام اثرینک تأثیرى ایله
بر تیاتروده باشلامشدر . فقط مع التأسف بزم زاواللی محیطمز بو عامللردن
محرومدر . بزده انسانک روحی و معنوی احتیاجلری انکار ایدیه کلشدر . بتون
شرقه اولدینی کبی بزده ده حیات، یاه، سیوب ایچمک، ویاخود، بر زاویه به چکیلوب
متمادیا عبادت ایتمک شکلرند قیول ایدلمشدر. حالبوکه انسان طبعاً انشراح و انبساطه
محتاجدر . و بوانشراح و انبساطک اک طاتلی ، اک ذوقلی ، اک مؤثر شکلی طویلو
و جماعت حالنده تطمین ایدیه نی در. ماهیتی اعتباریه مونس اولان انسان، روح
و قلبنک باشقه روحلرله، باشقه قلبلرله برلکده اهتزاز و ضربان ایتسنی ایستری وایسته
تیاترولر ، اوپه رالر بوانسانی احتیاجک اک مکمل اک معقول، اک اجتماعی بر شکل
تطمینی در . فقط هیئات که بوتون شرق تا اوتهدنبری معروض قالدینی مدهش بر
استبدادک تضییقی ایله، بوکبی اجتماعی انشراح و انبساطلرک، فکری و حسی جریانلرک،
هیجان و وجد آنلرینک منبى اولان اجتماع یرلرندن توحش ایدرک اونلرک تأسی
و انکشافه میدان ویرمه مشدر . و وجودمز کبی روحلر مزده ازیلمش ، صیقیلنجه
انزوالره سوق ایدلمشدر . روحزدن طاشوب کلن ندالر محزون ، متالم ، مغموم
ناله و اینلر شکلی المشدر . «نی» ک بوتون نوالری ، سازک بوتون شکایتلری،
عودک بوتون اینلری شرقک او عصرلرجه ازیلمش روحنک برر ناله سیدر. بوناله لر
سربست یاشایان ، سربست دوشونن ، سربست تنفس ایدن سربست حس ایدن
کوکسلردن چیقماز . اونلر پادشاه جلادینک بیجاغی آلتنده تیرمین، قاضینک
تکفیر و تلغینی ایله صوصمنه مجبور اولان لرک، ویاخود، حریمک صیقینتی لری ایچنده
ازیلن بر قادینک روحلرندن قویان فریادلردرکه، بوکون دخی ایشیتدیکمز زمان

بزه انشراح وانبساط یرینه حزن و الم ، هیجان و وجد یرینه صیقیتی و کدر و یریور . آرتق یتیشمز می بو قدار صیقیتی و اوزونتورل ۱ یتیشمز می بو قدار اینلر وناله لر ؟

استبدادك مادی تمثالنی آتدق . برده اونك معنوی تمثالینی آتالم . میخانه لرك بیس و مردار کوشه لرنده مست و خراب اولمقدنسه ، اوپه رالرك ، تیاترولرك او منور سالونلرنده وقت کچیرسه ك داهائی اولمازمی . تورك كو كسنه ییزانس کلیسالرندن كلن ذلیلانه ایكله مه لردن زیاده ، واغنه لرلرك كورله مه لری داهامناسب دكلی در ؛ یوروک علی یه ، روم قیزینك كوبك آتمه لرندن زیاده غرب بولقاماز ورقه سی داهای زیاده یاقیشمازمی ؟ جماعت حیاتنك تگون وانكشافنی تأمین ایدن عامللری برر برر کوزدن کچیردك . بزه بونلردن بعضیلرینك تماماً مفقود و بعضیلرینك ده ماهیتی تحریف ایدیلررك غیر اجتماعی بر شکل آلمش اولدیغنی کوریورز . بو حادثه نك نتیجه سی اولارق بزه جماعت یوقدر . میخانیک و تصادفی اولارق بریره طویلانمش انسانلر واردر .

جماعت اولمادینی ایچون جمعیتلرده یوقدر . بونك اك بارز ثبوتی اون سنه دنبری بزه تشکل ایتمش اولان جمعیتلرك ، فرقولرك مظهر اولدقلری طالعردر . علی العموم دینیه بیلیرکه آز چوق دواملی اولارق یالکمز « اتحاد و ترقی » فرقه سی یاشادی . متباقیلرینك کافه سی ذاتآبش اون کیشینك بریره طویلانیشلرندن عبارت اولدقلرندن ، برمدت پارلادیلر سه ده ، بوپارلایشلر صنعی و عارضی اولدیغندن پك چابوق سوندیله . « اتحاد و ترقی » یه کلنجه ، بوجمیت ده ایلك جدی مصادمه ده داغیلدی . دیمك که بوجمیتك افرادی آراسنده دخی علاقه و رابطه صرف میخانیک ایتمش ، کیموی بر ماهیت اکتساب ایتمه مش . همان اون سنه اتحاد و ترقی ناظرلنی یامش آداملر کوردك ، متارکه انساننده و تهلكه اوکنده اتحادله هیچ علاقه لری اولمادیغنی علناً و هرکسك حضورندن ادما ایتدیله . عینی ادعای اتحاد و ترقی زماننده اعیان رئیسلیکی یامش برپرفانیدن ایشیتدك .

مالطه ده آرامزده برچوق محتاج آرقداشلر واردی . آرامزده زنکینلر مزدن

ایکیسی مستقنا اولق اوزره دیکرلری، کندیلرینک بو محتاج آرقداشلره قارشى هر هانکی انسانی بروظیفه ایله مکلف اولدقلرینی دویمادیلر. بعضاً او یله زمانلر اولویور. دی که یان یانه ایکی اوطه دن بریسنده بر آرقداش آچلقدن قیورانیور، انکلیزلرک ویردکلری قوقش ات پارچاسندن باشقا برشی بولامیور، دیکرنده انواع درلو نعمتلر طاشوب دوکولیور، فقط محتاج و آج آرقداش هیچ خاطره کلیموردی. زنکینلردن بریسی؛ فقرانک اوکنده، اوزومنی صوغوق صویه باتیره رق: «پارانی ویرن دودوکی چالار» دهرک آغزینیه قویوردی. بو قادار عادی بر خودبینلک ایچنده هانکی جمعیت یاشار! طبعی ایله بزده جمعیت حیاتی یاشایه مدق. ایکی سنه ظرفنده برتک مشترک تشبیده بولنه مدق. هرکس کندینی دوشوندی. حتی رئیس لر آراسنده بیله فکری، حسی اشتراک و تسانک موجود اولمادیغنی کمال حیرتله کوردیم. بونلرک بونجه سنه لر نصل برلکده «باش» اولدقلرینه حیرت ایتدم. چوق دوشوندم، چوق مشاهداتده بولوندم. نهایت آکلادم که بونلر آیری آیری و آرالرنده قطعاً هیچ بر فکری، حسی مناسبت و رابطه اولیان غروپلردن عبارت ایمشلر و هر غروپ دیکرندن چکیندیکی ایچون اوته کی ایله کچینمک، اداره مصلحت ایتک مجبوریتده ایمش. ایشته بزده کی اک متین واک اساسلی کورونن جمعیتک ماهیتی! بو حال ایله بر جماعت اوزون مدت یاشایه بیلیرمی؟ ایشته اوزرنده اوزون اوزون توقف ایدیه جک بر مسئله ...

بز یاشایه بیلیمک ایچون یکی بر مدنیت زمیره سی ایچنه آتیلدق. موفق اولق آرزو واملنده ايسه ک، طورمه دن حیاتمیزک بوتون تمللرینی بو یکی مدنیتک ایجاب کوره قورملی یز؛ والا فلا!

دولت

تا قرون اولادنبری شرقده دولت مفهومی پک عجیب بر معنی ده تلقی ایدلمشدر. دولت حکومتله قاریشدرلمشدر. ایکیسی کویا عینی معنایی افاده ایدر کی قبول اولونمشدر. هله تورکلرده بو ذهنیت داها ایلری کوتورولمشدر.

تورکله، دولتی یالکز حکومتله قاریشیدیرمقله قالمامشلردر. تأسیس ایتدکلی حکومتلی، دولتری بیله بر شخصک اسمنه، بر نائله نك نامنه اضافه تسمیه ایتمشلردر. بیک سنه دنبری مختلف تورک قبائلنک تشکیل ایتدکلی متعدد دولتر هپ سلاله ناملرینی طاشیمشلردر. غزنویلر، سلجوقیلر، خوارزمشاهیلر، عثمانیلر بو خصوصده هپ عینی ذهنتله حرکت ایده کلمشلردر. حالبوکه بو اوچ مفهوم یعنی حکومت، سلاله و دولت آراسنده، کرک ظاهری، کرک باطنی کرک مادی و کرکسه معنوی یک بارز فرقلر موجوددر. فقط شرق بونلری قاریشیدیرمش، هر سلاله یی آیری بر دولت عد ایتمش و هر یکی کلن کندیسندن اول کلنلری عادتاً اجنبی تلقی ایتمش و او صورتله حرکت ایتمشلر.

او درجه ده که نامدار بر شاعر من بیله مقام افتخارده شونی سویله مشدر :

بز اول عالی هم ارباب جهد و اجتهادز کیم
جهانگیرانه یر دولت چیقاردق برعشیرتن

هر تورکک کوکسینی فخر و مباهاثله قیارتان بو بیت حقیقته اولسه اولسه پارلاق بر استعاره تاریخیه عد اولونابیلیر. آلتی یوز خانه لک بر عشیرتن جهانگیرانه بر دولت چیقارمق، جهاننده کورولن معجزه لردن دکلدرد. جهانگیرانه دولتی چیقاران بر عشیرت دکلدرد. او عشیرت ده داخل اولدینی حالده آسیای صغرا ده اولجه وینه یا کلش اولارق «ساجوقی» نامی طاشیان میلیونلرجه تورکلردی. انکلتزه خاندان سلاله سنی درت کره دیکشیدیرمشدر. صوک سلاله نك زماننده، انکلتزه، حدودینی کره ارضک ایکی قطبنه دایاندی. فقط هیچ بر زمان، هیچ بر مورخ و یا شاعر انکلتزه یی بو سلاله لرک نامی ایله تسمیه ایتکی خاطرینه بیله کتیرمه مشدر. کذا فرانسه، سلاله لرینی بر قاچ کره دیکشیدردی. ناپولیون بتون اوروپایی استیلا ایتدی. فقط بوندن دولایی فرانسه نه ناپولیون نامی آلدی، نه ده فرانسز دولتنک تأسیسی اوکا عطف اولوندی.

دولته یکانه پایدار و مستقر اولان عنصر، دولتی دوغوران، ملتدر.

بناءً علیہ دولتکده یکانہ طبیعی نامی او ملتک نامی اولسه کرکدر . باقکز
 بو خصوصه عائد طاشینان ذهنیتک نه قادر اهمیت و اردر : اوروپالیر بر دولتک
 بر سلاله نامی ایله تسمیه اولمسنی بر درلو ذهنلرینه سیغدیرمه مدقلرندن « عثمانلی »
 کله سنه بر دورلو ایصینه میورلر، دائماً تورکیه دیورلر . حقیقتده دولت مستقل
 بر ملتک اشغال ایتدیکی ساحه ایله او ملتک سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی جهه -
 زینک کافه سنه دهنیلدیکی حالده ، حکومت یالکز او جهازک بر قسمی ، و سلاله
 ایسه پک محدود بر جزئی افاده ایدر . بر دولت استقلالنی غائب ایتدکجه موجوددر .
 حالبوکه دولت سلاله سزیشایه ییلیر . فصل که بو کون جهانک قسم اعظمی جمهوریت
 اصولی ایله یشایور . حکومت کلهجه : او ذاتاً ماهیتی اعتباریله متحول بر شیدروهر
 زمان باشقه بر شکل آلابیلیر . بناءً علیہ بر دولتی بر سلاله و یا خود حکومت نامی
 ایله تسمیه ایتک قادر غیر فنی و اساسسز بر حرکت تصور ایدیله من . عینی زمانده
 بو طرز تلقی پک وخیم و پک مهلک بر ذهنیتی ده افاده ایدر . دولتی سلاله نامی ایله
 تسمیه ایتک ، دولتی سلاله دن عبارت تلقی ایلکدن ناشیدرکه ، بوتقدیرده ، سلاله
 ییقیلینجه و یا خود انقراض بولونجه دولتکده ییقیلیمسی ، انقراض بولماسی ایجاب
 ایدر . حالبوکه حقیقتده دولتی یاپان ، دولتک مستقر و پایدار عاملی و مؤسس بولنان
 ملت پایداردر . استقلالنی محافظه ایدیور ، یشایور . سلاله ییقیلیور . فقط ملت
 یشایور و داها لیاقتی و استعدادلی رهبرلر آرقه سندن قوشارق دولتک بنیاتی
 تازه لندیریور . اوکا داها زیاده شعشمه و دبده ویریور . حقیقت بوندن عبارتکن
 و دولت کندیسنی قورمش اولان ملتک نامی طاشیارق ملتک تمادیسنی ایله
 کندیسنکده تمادیسنی مدرک اولمسی ایجاب ایدرکن ، یا کلیش بر تلقی ایله ، باشقه
 بر نام آلارق کندیسنی باشقه بر شی عد ایدیور . بو غریب حادثه نک عملی
 نتیجه سی اولمق اوزره ملی تاریخک انقطاعه اوغرامسنی ، ملی وحدتک بوزولمسی ،
 کویا یکی تشکل ایتمش اولان دولتک اسکی دولته نسبتاً بر نوع بیانچی و حتی خصم
 قالدیغنی ذکر ایده ییلیرز . بو غریب طرز تلقینک اک جانلی مثالنی ، بر طرفدن
 ایران ، دیگر طرفدن عثمانلی تاریخلرنده کوروروز . ایرانده صفویلری ، افشارلری ،

قاجارلری ایش باشنه کتیرن ، تحت وتاج صاحبی ایدن عینی عنصر ، عینی عامل ایدی . فقط بو سلاله لر گندیلرینی آیری آیری وخصم دولتر عد ایتدکلرندن ، هر سلاله کندینی ، کندیسندن اول کلش اولان سلاله لرک بوتون اثرلرینی ، بوتون میراثلرینی ییقمق و تخریب ایتمکه مکلف عد ایدر . بو طرز تلقینک باشقه وداها مهم تاثیرلری واردر . سلاله لرینی دولت عد ایدن ملتدرده ، سلاله نك انقراضی ایله دولتده بیتمش عد اولونیور . آرتق او دولتک بردها احیاسی امید قالمیور : مثلاً هندستان . بالمکس دولترینی ملتک هیئت مجموعه سندن عد ایدنلر ، استقلاللرینی غائب ایتدکن صوکر ا بیله دولترینی احیا ایتمک امید ایله یشایورلر . و بو امید ایرکچ حاصل اولیور : مثال ، هندستانک اوندی بری نسبتنده بولنان لهستان ، ایتالیان ، یوزده بری نسبتنده بولنان یونانستان ، صربستان و الخ ..

صوکر ا عثمانلی دولتی بر جامعه می یوقسه بر عضویت واحده میدر ؟ انکلتزه بر جامعه در . زیرا اونی تشکیل ایدن باشلیجه اوچ ملت ، معین ساحه لرده اکثریت مطلقه بی حائز اولدقلری کبی ملی استقلال و تشکیلاته مالک بولوندقلری حالده معین مقاوله ایله یکدیگرینه ربط طالع ایتمش و مشترک بر دولت حصوله کتیرمشلردر . فی الحقیقه بالآخره بو معاهده لره رعایت ایدلمه مشدر . مؤسس عنصرلردن بریسی آنغولساقسونلردیکرلری اوزرینه تفوق احراز ایتمشلردر . بویوزدن بوکون بیله شدتلی مجادله لر جریان ایتمکده در . لکن انکلتزه دولتنک امر تشککنده اسقوجیالیر و ایرلاندا لیر آنغولساقسونلر قادار رول اوینامش و اوچ ملت یکدیگرینه رضالریله باغلامشلردر . فقط فرانسه ده اولدینی کبی عثمانلی دولتنک تاریخ تشککنده دخی بویله بر حادثیه تصادف ایتمیورز . دولتنک دائره شمونه آلمش اولان عنصرلردن هیچ بریسنک کندی رضاسی ایله ویا بر مقاوله ایله دولته ربط طالع ایتدیکنی کورمیورز . بوندن ماعدا بو عنصرلردن بز جوقلری فتح اولوندقلری انشاده استقلال حائز دکلدیلر . عثمانلی دولتی اونلری دیگر اجنبی تابعیتلردن آلارق کندینه حق فتح نامنه الحاق ایتمشدر . استقلاللرینی غائب ایدنلر ایسه ، رضالریله یا پلمش بر معاهده ایله مشترک بر دولت تشکیلی نامنه دکیل ، ینه حق فتح نامنه دولتنک

ایچنه آلمشلردر . فی الحقیقه مذکور عناصردن اسلام اولانلری، ایلک کوندن اعتباراً، مؤسس ملتک بتون حقوقنی حائز اولارق حاکمیت ملییه تماماً اشتراک ایتدیرلمشلردر. فقط بو حادثه، بر معاهده، بر جامعه نامنه ده کیل، عضویت واحده اولان دولتک قبول وتطبیق ایتدیکی بر پرنسپ، بر اصول نامنه ایدی . بوتون بو کبی یرلرده دولت اصول اداره سی، تشکیلاتی، قانونلری نقطه نظرندن برواحد کل منظره سی اراشه ایدیوردی .

خرستیان اقوامه کلنجه، بونلر ده مین ذکر ایتدیکمز و تا دونه قادار بوتون دنیاده جاری وحکمران اولان حق فتح نامنه دولته الحاق ایتدیرلمشلردی . الحاق اجرا ایدلدیکی زمان، بوتون دنیاده جاری اولان بین الملل قاعده وقانون موجبنجه، بو ملتلر فاتحک شفقت و مرحمتنه التجادن باشقه هیچ بر ادعا حقنی حائز دکلدیلر. بونلر اوزمان مؤسس ملتله مساوی حقوقی حائز اولق و یاخود حاکمیت ملییه اشتراک ایلک ادعاسنی درمیان ایده مزلردی . زیر بوتون دنیاده جاری وبوتون وجدانلره حاکم اولان عمده، غالبک مغلوب اوزرنده تصرف مطلق حقنی قبولدن عبارتدی . مثلاً عثمانیلر بو فتحلری اجرا ایدرکن اسپانیوللرده عربلر اوزرینه اسپانیاده احراز غلبه ایدیورلردی . اسپانیوللر فتح ایتدکلری یرلرده بر تک مسلمان بیراقدیلر . مالارینه ، جانلرینه تماماً تصرف ایتدیلر . مع مافیه عثمانیلر ، خرستیانلره قارشیده عظیم بر اعتدال ، اوزمان امثالی کوروله یین بر سماحت اراز ایتدیلر ، دینی وملی تشکیلاتلرینه ده دوقونمیدیلر . بو تشکیلاتک اولدینی کبی محافظه سنه مساعدده ایتدیلر . فقط بو دخی بر جامعه نامنه طرفینک رضاسی ایله یاپیلمش بر معاهده نامنه دکلدی . صرف فاتح ملتک قبول وتطبیق ایتدیکی بر اصول نامنه ایدی . دولت ، انکلترده اولدینی کبی ملتلر دولتی دکلدی . بر واحد کل ایدی که، اونک مؤسس اداره، وتشکیلات خصوصنده موافق بولدینی معین بر اصولی تطبیق ایدیوردی .

بدیهی درکه دولتک اساسی وحدت اولدیغندن ینه اووحدتی محافظه نیتی ایله اتخاذ اولنان بر اصول اداره ایجابی اولارق بذل اولنان مساعدده وامتیازلر هیچ

بر زمان او وحدتی بوزاجق بر ماهیت و شکل اکتساب ایدمهزیدی . ایسته‌دییکی
کوندن اعتباراً اونلری لغو ایتمک ، آرادن قالدیرمق ، ینه دولتک بر حق ایدی ؛
وبو حقه قارشى هیچ بر اعتراض سرد اولنه‌مازیدی .

عثمانلی تاریخنک تدقیقندن ده آکلاشلدیغی وجهله ، عثمانلی دولتک بنیه‌سی بو وحدت
ایکن ، مع‌التأسف مرور زمانله و صرف رجال دولتک اهللری و دولتک ماهیتی
مدرك اولماملری یوزندن ، فعلاً بر جامعه ، بر ملتار دولتی ذهنیتی قائم اولدی .
خرستیانلره بخش ایدلمش اولان بو مساعده لر کیت کیده صانکه معاهده ايله آلتمش
بر حق کبی تلقی ایدیلهرک دولتک استناد ایتدیکی بنیه تزلزله باشلادی ، وحدت
بوزولدی . هر جماعت کندینی دولت ایچنده بر عضویت شخصیه کبی تلقی ایدرک
دولته قارشى بر طاقم امتیازاتدن ، خصوصی تشکیلاتدن بحث ایدلمکه باشلاندی .
عثمانلی دولتک یقیلماسی حقیقت حالده او کوندن اعتبارآدر .

بو حادثه ده مؤسس ملت رجالتک ، که بوکره دولتی اداره ایدن عموم عثمانلی
مسلمانلرندن عبارتدی ، ایکی عظیم خطالری سبقت ایتدی . اولاً : بر دولتک یالکز
قلنجله ، یالکز قوتله تأسیس وادامه ایدیلهمیه جکفی وقتنده ادراک ایتهمه‌لری ! قلنجله
فتح ایدلمش اولان یرلر یالکز دماغله ضبط ایدیله‌بیلیر . دماغدن مقصد من حسن
اداره دکدر . تا اون یدنچی عصرک اورتالرینه قدار عثمانلی اداره سنک جهانک
اک منتظم ، اک عادل واک مشفق اداره لرندن بریسی اولدیغی بلا تحاشی ادعا ایدمه‌بیلیر .
فقط مقصد من بو حسن اداره دکدر . مختلف جنسلردن مرکب اهالی ايله
مسکون اولان بر دولتی حسن اداره ایتمک هنوز او یرلری قازانمق دیمک دکدر .
اولسه اولسه او یرلر اوزرنده آسایشی و انضباطی تأمین ، تجارت و صنایعی انکشاف
ایتدیرمکدر . فقط قلیلری ، دماغلری قازانمش اولمق دیمک دکدر . حالبوکه رجال
دولتک اک برنجی وظیفه‌لری بو قاب و دماغلری قازانه‌رق مختلف الجنس عناصری
یکدیگرینه تقریب و اونلرک تخمین تأمین ایلکدن عبارتدر . اصل دولت مسئله‌سی ،
اهالینک حسیات ، آمال و آرزولرنده وحدت حصوله کتیرمکده در . بو خصوصده
عرب و فارس رجالی هیچ شبهه یوقدرکه بزمکپلردن داها زیاده بصیرتله حرکت

ایتمشلردر . پک آز بر زمان ایچنده عربلر فتح ایتدکلری یرلرک کافه سنده حیرت
 انکیز بر وحدت حصوله کتیردیلر . عثمانلی رجالی ایسه ، صانکه قصدآ ، تعقیب
 ایتدکلری اصول ایله ، جنسلر آراسنده کی اختلاف ومباینتی ادامه ایتدیردیلر .
 خریستیان جماعتلرینه بر طرفدن خصوصی امتیازلر بخش ایدرک اونلرک شخصیت
 ملیه لرینی بو صورتله محافظه ایتمش اولدیلر . دیگر طرفندن ده عینی جماعتلری دولتک
 حیات عمومیه سنه اشتراک ایتدیرمیه رک اونلرله جماعت اسلامیه آراسنده کی مباینت
 واختلافک سرتلشمه سنه ، قاتیلاشمه سنه سببیت ویردیلر . عینی دولتک تبعه سی
 اولان انسانلر دولت طرفندن مختلف معاملهلره مظهر اولدیلر . خریستیانلر کندی
 مکتب ومدرسه لرنده تعلیم وتربیه ایدیلرک شخصیت ملیه لرینی انکشاف ایتدیردکلری
 حالد ، دولت مکتبلری ومدرسه لری اونلر ایچون اوزون زمان قبالی قالدی . عینی
 جماعتلر ، عسکرلک وظیفه سنک اجراسندن ، حکومت دائره لرنده استخدام ایدلمکدن
 معاف طوتولدیلر . بو صورتله دولت ، وظیفه سنک تماماً عکسینی یامش اولدی .
 جنسلر آراسنه عادتاً حائللر وضع ایدرک بونلری آیری آیری طوتدی ؛ ومکتب ،
 مدرسه ، عسکرلک ، دولت مأموریتی کبی تجمع ووحدت واسطه لرینی بالعکس
 تجزی وتفرقه واسطه لری حاله صوقدی . فی الحقیقه عثمانلی رجالی بالا آخره بوعظیم
 خطالرینی آکلامش بولوندیلر وتنظیماتدن بری اونلری تعمیره قالدیشدیلر . فقط
 مع التأسف دولتک بنیانی آرتق صارصیلمش ، وجودینه ضعف طاری اولمشدی .
 اولجه سهولتله یاپاییله جکی بر عملیه یی بوکره یاپاماز بر حاله کلمشدی . عینی زمانده ،
 وقتيله دولتک بخش ایتمش اولدینی امتیازات سایه سنده ، جمعات مختلف ، شخصیت
 ملیه لرینی یالکز محافظه ایتمش دکل بر قات داها تقویه ایتمشلردی . عصرلرجه
 دوام ایدن مباینت وتضاد ، بونارده درین کوکلر صالمشدی . ملی وجدانلری
 انکشاف بولمشدی . بوسفر خارجدن ده تقویه بولارق ، قولای قولای دولتک
 آرزولرینه تمایل کوسترمز اولمشلردی .